

KONSTITUTSIYAVIY ISLOHOTLAR – YANGI O‘ZBEKISTON TARAQQIYOTINING ASOSIY OMILI

Axmedova Mushtariybonu Mahmudjonovna

Toshkent amaliy fanlar universiteti, Pedagogika fakulteti, Boshlang‘ich ta’lim yo‘nalishi 3-kurs talabasi
Elektron pochta: ahmedovamushtariybonu6@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada O‘zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan konstitutsiyaviy islohotlarning mazmun-mohiyati, ularning Yangi O‘zbekiston taraqqiyotidagi o‘rni va amaliy ahamiyati tahlil qilindi. Tadqiqotda yangi tahrirdagi Konstitutsiyaning asosiy yangiliklari, inson huquqlari, davlat boshqaruvi, iqtisodiy rivojlanish va fuqarolik jamiyati institutlarining takomillashuviga ta’siri ilmiy asosda o‘rganildi. Shuningdek, konstitutsiyaviy islohotlarning ijtimoiy-siyosiy natijalari va istiqboldagi yo‘nalishlari yoritildi.

Kalit so‘zlar: konstitutsiya, islohotlar, Yangi O‘zbekiston, inson huquqlari, davlat boshqaruvi, ijtimoiy davlat, parlament, fuqarolik jamiyati, iqtisodiy taraqqiyot.

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida demokratik institutlar va inson huquqlarini ta’minlash davlat barqarorligining eng muhim shartlaridan biri hisoblanadi. O‘zbekiston mustaqillikka erishganidan so‘ng davlat boshqaruvi, iqtisodiyot, siyosiy tizim va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish borasida bosqichma-bosqich islohotlar olib bordi. Ayniqsa, so‘nggi yillarda “Yangi O‘zbekiston” g‘oyasi asosida amalga oshirilayotgan keng qamrovli konstitutsiyaviy islohotlar mamlakat taraqqiyotida tub burilish yasadi.

2023-yilda qabul qilingan O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining yangi tahriri davlat va jamiyat hayotining barcha sohalarida yangilanishlarga huquqiy poydevor yaratdi. Ushbu diplom ishining maqsadi konstitutsiyaviy islohotlarning mazmun-mohiyatini ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilish va ularning Yangi O‘zbekiston taraqqiyotidagi o‘rni hamda ahamiyatini o‘rganishdan iborat.

Konstitutsiya – davlatning asosiy huquqiy hujjati bo‘lib, jamiyat va davlat hayotining eng muhim tamoyillarini, davlat hokimiyati tarmoqlari faoliyatining konstitutsiyaviy asoslarini, shuningdek, inson va fuqarolarning huquq hamda erkinliklarini mustahkamlab beruvchi oliy yuridik kuchga ega normativ-huquqiy hujjat hisoblanadi. Ilmiy adabiyotlarda konstitutsiyaning quyidagi funksiyalari e’tirof etilgan:

- Tashkiliy funksiyasi – davlat hokimiyati tarmoqlarining vakolatlari, ularning o‘zaro munosabatlari va faoliyat mexanizmlarini belgilaydi;

- Huquqiy funksiyasi – barcha qonun va qarorlarning poydevorini belgilaydi;

- G‘oyaviy-falsafiy funksiyasi – jamiyat taraqqiyotining ideologik asoslarini ifodalaydi;

- Himoya funksiyasi – inson huquqlari, erkinliklarini kafolatlaydi;

- Stabilizatsiya funksiyasi – davlat barqarorligini saqlab turadi [7-8].

Konstitutsiya davlatning iqtisodiy siyosati, siyosiy tuzumi va fuqarolik jamiyati institutlarining rivojlanish yo‘nalishlarini belgilovchi strategik hujjat sifatida mamlakat taraqqiyoti uchun asosiy omil bo‘lib xizmat qiladi.

Konstitutsiyaviy islohotlar – bu amaldagi konstitutsiyaning normalarini jamiyat, davlat va xalqning dolzarb ehtiyojlari, zamon talablari va rivojlanish tendensiyalariga mos holda yangilash, takomillashtirish, qayta ko‘rib chiqish va uni hozirgi davr talablariga moslashtirish jarayonidir.

Zamonaviy konstitutsiyaviy islohotlarning amalga oshirilishiga ta’sir etuvchi asosiy omillar:

1. Jamiyatdagi siyosiy-o‘zgarishlar – davlat boshqaruvida demokratik tamoyillarni mustahkamlash zarurati.

2. Iqtisodiy rivojlanish ehtiyojlari – bozor iqtisodiyotiga mos huquqiy asoslarni yaratish.

3. Inson huquqlarini kengaytirish zarurati – xalqaro standartlarga mos normalarni joriy etish.

4. Global jarayonlar – dunyodagi integratsiya, raqamlashtirish, iqtisodiy hamkorlik tendensiyalari.

5. Fuqarolik jamiyati rivoji – jamiyatning davlat boshqaruvidagi ishtirokini kuchaytirish [9-11].

O‘zbekiston mustaqillikka erishganidan so‘ng konstitutsiyaviy islohotlar muntazam ravishda amalga oshirilgan bo‘lsa-da, ayniqsa 2017-yildan boshlab ularning ko‘lami va mazmuni sezilarli darajada kengaydi.

1-bosqich (1990–1992-yillar): konstitutsiyaning yaratilishi; mustaqil davlat tuzumi shakllantirildi; inson huquqlari va erkinliklarining asosiy kafolatlari belgilandi. Prezidentlik boshqaruvi, ikki palatali parlament, mahalliy hokimiyat tizimining huquqiy asoslari yaratildi.

2-bosqich (1992–2016-yillar): bosqichma-bosqich takomillashtirish; hokimiyat bo‘linishi tamoyillari mustahkamlandi; mahalliy boshqaruvning huquqiy asoslari kengaytirildi; demokratik institutlar rivojlantirildi; sud-huquq tizimida dastlabki islohotlar amalga oshirildi.

3-bosqich (2017–2023-yillar): Yangi O‘zbekiston davri islohotlari. Ushbu bosqich eng keng qamrovli konstitutsiyaviy o‘zgarishlar bilan ajralib turadi: “Inson – jamiyat – davlat” tamoyili joriy qilindi; parlament vakolatlari kengaytirildi, ijro hokimiyatining javobgarligi oshirildi; inson huquqlarining kafolatlari xalqaro standartlarga moslashtirildi; davlat boshqaruvining ochiqqligi va shaffofligi konstitutsiyaviy darajaga ko‘tarildi va 2023-yilgi referendum orqali Konstitutsiyaning yangi tahriri qabul qilindi [1-5].

Yangi tahrirdagi Konstitutsiya jamiyatning bugungi kun ehtiyojlari va rivojlanish strategiyasiga mos ravishda qayta ishlab chiqildi. Undagi eng asosiy o‘zgarishlar:

Inson huquqlariga oid yangiliklar:

- ✓ “Ijtimoiy davlat” konsepsiyasi kiritildi
- ✓ Ta’lim va tibbiy xizmatning bepul bo‘lishi kafolatlandi
- ✓ Nogironligi bo‘lgan shaxslar, keksalar, bolalar huquqlari kengaytirildi
- ✓ Majburiy mehnatning barcha shakllari qat’iyan taqiqlangan.

Davlat boshqaruvi sohasidagi islohotlar

- ✓ Parlamentning nazorat vakolatlari kengaytirildi.
- ✓ Hukumat faoliyati ustidan jamoatchilik nazorati konstitutsiyaviy darajaga ko‘tarildi.
- ✓ Mahalliy Kengashlarning mustaqilligi oshirildi.

Iqtisodiy normalar

- ✓ Xususiy mulkning daxlsizligi mustahkamlandi.
- ✓ Tadbirkorlik faoliyatiga davlat aralashuvining cheklanishi belgilandi.
- ✓ Raqamli iqtisodiyot, ekologik xavfsizlik bo‘yicha yangi normalar kiritildi.

Mahalla institutining mustahkamlanishi

- ✓ Mahalla jamiyat boshqaruvidagi mustaqil institut sifatida e’tirof etildi.
- ✓ Mahallaninig huquqiy maqomi konstitutsiyaviy darajaga ko‘tarildi.

Adabiyotlar tahlili

Konstitutsiyaviy islohotlar bo‘yicha ilmiy tadqiqotlar turli yo‘nalishlarda olib borilgan bo‘lib, ularni quyidagi guruhlariga ajratish mumkin:

1. Konstitutsiya nazariyasi bo‘yicha ilmiy manbalar. Bu yo‘nalishda A. Saidov, B. Tadjixodjaev, Sh. Mirziyoyevning asarlari, xalqaro konstitutsion huquq bo‘yicha Stivens, Sieyès, Karré de Malberg, Kelsening fundamental ishlari alohida ahamiyatga ega. Ular konstitutsiyaning mohiyati, funksiyalari, demokratik jamiyatdagi roli va huquqiy davlat poydevorlarini tahlil qiladi [5-10].

2. O‘zbekiston konstitutsiyaviy islohotlari bo‘yicha tadqiqotlar. Bu guruhga Sh. Mirziyoyevning “Yangi O‘zbekiston strategiyasi”, Oliy Majlis Qonunchilik palatasi, Senat materiallari, Konstitutsiyaviy komissiya hisobotlari, Milliy Markaz tadqiqotlari kiradi. Mazkur

manbalarda yangi tahrirdagi Konstitutsiyaning ahamiyati, O'zbekistonning ijtimoiy-huquqiy modeli, transformatsiya jarayonlari yoritilgan [1-4].

3. Inson huquqlari bo'yicha xalqaro hujjatlar. BMTning Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi, Fuqarolik va siyosiy huquqlar pakti, Iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlar pakti, YEXHT, YuNESKO, Xalqaro mehnat tashkiloti hujjatlari O'zbekiston Konstitutsiyasida aks etgan huquqiy normalarning asosiy manbalaridan biridir [11-15].

4. Iqtisodiy-huquqiy islohotlar bo'yicha manbalar. Jahon banki va Xalqaro valyuta fondi hisobotlari, iqtisodiy yuksalish, tadbirkorlik, investitsion muhit, xususiy sektorni qo'llab-quvvatlash bo'yicha ilmiy maqolalar konstitutsiyaviy islohotlarning iqtisodiy samaradorligini ochib beradi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, 2023-yilgi Konstitutsiyaning yangi tahriri ham ilmiy, ham amaliy jihatdan chuqur o'rganilmoqda, ammo uning ijtimoiy-siyosiy natijalarini kompleks tahlil qiluvchi tadqiqotlar hali yetarli emas. Ushbu tadqiqot esa aynan shu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

METODOLOGIYA

Tadqiqot quyidagi ilmiy-metodologik yondashuvlarga asoslandi:

1. Tarixiy yondashuv. O'zbekistonning konstitutsiyaviy rivojlanish bosqichlari ketma-ketlikda o'rganildi.

2. Qiyosiy tahlil metodi. Xorijiy davlatlar – Germaniya, Fransiya, AQSH, Janubiy Koreya konstitutsiyalari bilan o'xshashlik va farqlar tahlil qilindi.

3. Siyosiy-huquqiy tahlil. Konstitutsiyaviy islohotlarning davlat boshqaruvi, parlament tizimi, mahalliy hokimiyat va sud tizimi faoliyatiga ta'siri baholandi.

4. Sotsiologik yondashuv. Islohotlarni aholining qabul qilishi, ishonch darajasi va ijtimoiy-siyosiy kayfiyatlar bo'yicha mavjud so'rovlar tahlil qilindi.

5. Statistik tahlil. Iqtisodiy islohotlar, investitsiyalar, tadbirkorlik muhitidagi o'zgarishlarni raqamlar orqali tahlil qilish uchun ochiq ma'lumotlar bazasidan foydalanildi.

6. Oraliq va tizimli tahlil. Konstitutsiyadagi yangiliklarning davlat tizimining barcha bo'g'inlariga ko'rsatadigan ta'siri kompleks ko'rib chiqildi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Yangi O'zbekiston g'oyasi – mamlakat taraqqiyotida inson qadri, adolat, qonun ustuvorligi va ochiqlik tamoyillariga asoslangan yangi siyosiy-falsafiy modeldir. Mazkur konsepsiya davlatning barcha sohalarida tub islohotlarni nazarda tutadi. Konstitutsiyaning 2023-yilda qabul qilingan yangi tahriri aynan ushbu g'oyaning huquqiy ifodasi bo'lib, jamiyatning ijtimoiy-siyosiy hayotida sifat jihatdan yangi davrni boshlab berdi. Yangi Konstitutsiya: inson qadri ustuvorligini huquqiy jihatdan mustahkamladi; davlatning fuqarolarga xizmat qilishi tamoyilini belgiladi; xalq manfaatlari asosida davlat boshqaruvini qayta qurishga xizmat qildi. Demak, konstitutsiyaviy islohotlar Yangi O'zbekistonning maqsadlari bilan uzviy bog'liq bo'lib, mamlakatning yangi taraqqiyot bosqichiga o'tishini ta'minlaydigan asosiy omildir.

Yangi Konstitutsiyada ijtimoiy davlat konsepsiyasi alohida o'rin egallaydi. Bu esa O'zbekistonni xalq manfaatiga xizmat qiluvchi, ijtimoiy tenglikni ta'minlovchi zamonaviy davlat sifatida shakllantirishni nazarda tutadi.

Asosiy o'zgarishlar:

1. Ta'lim va sog'liqni saqlashning bepul bo'lishi kafolatlandi. Bu aholining asosiy ijtimoiy ehtiyojlarini qamrab oluvchi muhim norma bo'ldi.

2. Mehnat huquqlari mustahkamlandi. Majburiy mehnatning barcha shakllari qat'iyon taqiqlanib, minimal ish haqi konstitutsiyaviy kafolat sifatida belgilandi.

3. Ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarga alohida e'tibor. Nogironligi bo'lgan shaxslar, yoshlar, keksalar, bolalar, uchun alohida kafolatlar belgilandi.

4. Mahalla jamiyatning barqarorlaytiruvchi institutiga aylandi. Mahallaning konstitutsiyaviy maqomi uning fuqarolarga yordam beruvchi asosiy jamoatchilik bo'g'ini ekanini yana bir bor tasdiqladi.

Mazkur o'zgarishlar ijtimoiy adolat tamoyillarining kuchayishiga olib kelib, aholining turmush darajasini oshirish uchun mustahkam huquqiy poydevor yaratdi.

Konstitutsiyaning yangi tahriri davlat boshqaruvida parlament, hukumat, sud va jamoatchilik o'rtasidagi mas'uliyat va vakolatlar taqsimotini qayta belgilab berdi. Asosiy natijalar quyidagilardan iborat:

1. Parlament vakolatlari kengaydi; hukumat tuzilmasini tasdiqlash vakolati parlamentga berildi; parlament nazorati kuchaytirildi; qonunchilik jarayonida ochiqlik va manfaatdor tomonlarning ishtiroki kuchaydi.

2. Prezident vakolatlari qayta ko'rib chiqildi; prezidentning ayrim vakolatlari Oliy Majlisga o'tkazildi; prezidentning siyosiy tizimdagi roli aniq belgilandi.

3. Mahalliy hokimiyat tizimi takomillashdi; mahalliy Kengashlar vakolatlari kengaydi; hokimlarning fuqarolar oldidagi hisobot berish majburiyati konstitutsiyaviy norma sifatida belgilandi.

4. Jamoatchilik nazorati kuchaytirildi: O'zbekistonda davlat boshqaruvi faoliyatining ochiqligi hamda fuqarolarning davlat qarorlari ustidan nazorat qilish huquqi kafolatlandi.

5. Sud hokimiyatining mustaqilligi oshdi: sudyalarning daxlsizligi kuchaytirildi; sud qarorlarining mustaqilligi va qonuniyligi kafolatlandi; advokatura institutining o'rni oshirildi.

Bu o'zgarishlar hukumatning fuqarolar oldida mas'uliyatini kuchaytirish, adolatli boshqaruv tizimini shakllantirishga xizmat qilmoqda.

Yangi Konstitutsiya O'zbekistonni zamonaviy bozor iqtisodiyotiga asoslangan rivojlanish modeliga moslashtirishni nazarda tutdi. Asosiy iqtisodiy yangiliklar:

1. Xususiy mulkning daxlsizligi kafolatlandi. Bu normaning konstitutsiyaviy maqomga ko'tarilishi investorlar uchun muhim kafolatdir.

2. Tadbirkorlik erkinligi mustahkamlandi. Davlatning iqtisodiy faoliyatga aralashuv darajasi chegaralandi.

3. "Yashil iqtisodiyot", innovatsiya va raqamli texnologiyalarga oid normalar joriy etildi.

4. Tadbirkorlar uchun soliq, kredit, subsidiya va grant sohalarida kafolatlar kuchaytirildi.

5. Yer munosabatlari liberallashtirildi.

Natijada iqtisodiy islohotlar mamlakatning investitsion jozibadorligini oshirib, barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlayotgan kuchli omilga aylandi.

Konstitutsiyaviy islohotlar natijasida fuqarolik jamiyati institutlari – NNTlar, OAV, mahalla, nodavlat ta'lim muassasalari, jamoatchilik kengashlari – davlat siyosatida faol subyektg'a aylandi. Asosiy natijalar: OAV erkinligiga oid huquqiy kafolatlar mustahkamlandi; jamoatchilik nazorati "xalqaro standart" darajasiga ko'tarildi; NNTlarning davlat boshqaruvidagi ishtiroki kengaydi; mahalla jamiyatning asosiy o'zini o'zi boshqarish mexanizmiga aylandi. Bu islohotlar shaffoflikni kuchaytirib, aholining davlat boshqaruvidagi ishtirokini kengaytirishga xizmat qilmoqda.

Konstitutsiyaviy yangilanishlarning amaliy natijalari quyidagilarda namoyon bo'lmoqda: davlat organlarining fuqarolar oldidagi mas'uliyati oshdi; inson qadri, erkinligi va qadr-qimmati oliy qadriyatga aylandi; jamiyatda siyosiy faollik oshgan; xalqaro maydonda O'zbekistonning nufuzi ko'tarilgan; iqtisodiy barqarorlik va investitsion jozibadorlik kuchaygan.

Istiqboldagi yo'nalishlar: "Elektron davlat" tizimini yanada kengaytirish; sud-huquq tizimini modernizatsiya qilish; raqamli boshqaruv mexanizmlarini rivojlantirish; fuqarolik jamiyatini mustahkamlash; ijtimoiy davlat konsepsiyasini to'liq joriy etish. Yangi O'zbekiston taraqqiyoti uchun konstitutsiyaviy islohotlar strategik ahamiyatga ega. 2023-yilgi Konstitutsiyaning yangi tahriri mamlakat siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy hayotida yangi bosqichni boshlab berdi. Inson qadri ustuvorligi, adolat tamoyili, mulk daxlsizligi, parlament nazorati, erkin fuqarolik jamiyati kabi normalarning mustahkamlanishi Yangi O'zbekistonni demokratik, ochiq va taraqqiy etgan davlat sifatida shakllantirishga xizmat qilmoqda.

Tadqiqot davomida O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan konstitutsiyaviy islohotlarning mazmun-mohiyati, ularning ijtimoiy-siyosiy hayotga ta'siri hamda fuqarolarning huquqiy madaniyatini oshirishdagi pedagogik mexanizmlar keng o'rganildi. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, konstitutsiyaviy o'zgarishlarni fuqarolarga, ayniqsa boshlang'ich sinf o'quvchilariga zamonaviy pedagogik yondashuvlar orqali tushuntirish ularning huquqiy tasavvurini shakllantirishda

muhim ahamiyatga ega. Shu bois tadqiqotning amaliy qismida boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun maxsus dars ishlanmasi ishlab chiqildi.

Tajriba darslarida kuzatish natijalari shuni ko'rsatdiki:

- O'quvchilarning 83 foizi Konstitutsiya nima ekanini to'g'ri ifodalay oldi.
- 76 foizi Konstitutsiyada inson huquqlari belgilanishi haqida tasavvurga ega bo'ldi.
- 69 foizi Konstitutsiya hayotimizga qanday ta'sir qilishini misollar orqali tushuntirib bera oldi.
- Dars davomida qo'llanilgan interaktiv metodlar o'quvchilarning mavzuga qiziqishini sezilarli oshirdi.

Bu natijalar boshlang'ich sinf yoshida ham konstitutsiyaviy bilimlarni sodda, vizual va amaliy usullar orqali samarali o'rgatish mumkinligini tasdiqladi.

Tajriba darsi: "Konstitutsiya – erkin va farovon hayot garovi". Quyida tadqiqotning amaliy natijasi sifatida ishlab chiqilgan dars ishlanmasi keltiriladi.

Jadval -1.

Dars ishlanmasi (Boshlang'ich sinf)

Mavzu:	Konstitutsiya – erkin va farovon hayot garovi
Dars turi:	Yangi bilim beruvchi dars
Metodlar:	Klaster, "Savol–javob", guruhli ish, rasm orqali tushuntirish
Vositalar:	Konstitutsiya rasmlari, plakat, kartochkalar, multimedia
Darsning maqsadlari	
Ta'limiy maqsad:	O'quvchilarga O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining mohiyati va ahamiyatini sodda va tushunarli tarzda yetkazish
Tarbiyaviy maqsad:	O'quvchilarda huquqiy madaniyat, Vatanga hurmat va mas'uliyat hissini shakllantirish
Rivojlantiruvchi maqsad:	O'quvchilarning fikrlash, o'z fikrini erkin ifodalash, mustaqil xulosa chiqarish qobiliyatini rivojlantirish
Darsning borishi	
Tashkiliy qism	Salomlashish, o'quvchilarni darsga jalb qilish. Savol: "Bolalar, sizningcha, hayotimizda tartib bo'lishi uchun nimalar kerak?"
Kirish qismi	O'qituvchi Konstitutsiya muqovasidan iborat rasmni ko'rsatadi va savol beradi: — "Buni kim biladi? Bu kitob nima?" O'quvchilar javoblari tinglanadi.
Asosiy qism	<u>1. Tushuncha berish (oddiy va sodda shaklda):</u> - Konstitutsiya – bu davlatning eng muhim qonuni - Unda har bir insonning huquq va burchlari belgilab qo'yilgan - Bizning tinch, farovon hayotimiz shu qonunlarga rioya qilish bilan bog'liq <u>2. Klaster usuli</u> O'quvchilar 3 guruhga bo'linadi: I-guruh: "Huquqlarim" II-guruh: "Burchlarim" III-guruh: "Konstitutsiya nega kerak?" Har bir guruh plakatga o'z javoblarini yozadi va taqdim etadi. <u>3. Rasm asosida tushuntirish.</u> O'qituvchi rasmlar ko'rsatadi: - O'qish huquqi - Tibbiy xizmat huquqi - Dam olish huquqi O'quvchilar rasm mazmunini tushuntirib berishadi.
Mustahkamlash.	Savol–javob: Konstitutsiya nima? Unda nimalar yozilgan? Nega biz qonunlarga rioya qilishimiz kerak?
Baholash	Guruhlar faoliyati, o'quvchilarning javoblari o'qituvchi tomonidan rag'batlantiriladi
Uyga vazifa	"Men bilgan huquqlarim" mavzusida kichik rasm chizish

Tajriba natijalari shuni ko'rsatdiki, Konstitutsiya kabi qiyin mavzuni boshlang'ich sinfga sodda, ko'rgazmali va interaktiv yondashuvlar orqali yetkazish yuqori samaradorlik beradi. O'quvchilar: mavzuni yaxshiroq anglashdi; o'z huquq va burchlarini farqlashni boshlashdi; konstitutsiyaning hayotdagi ahamiyatini misollar orqali ifoda eta olishdi.

XULOSA

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi mamlakatning siyosiy, huquqiy va ijtimoiy hayotida markaziy o'rin tutuvchi tarixiy hujjat bo'lib, u jamiyatning demokratik taraqqiyoti, inson huquqlarining ta'minlanishi va farovon hayot barqarorligini kafolatlaydi. Tadqiqot davomida amalga oshirilgan tahlillar, o'tkazilgan kuzatuvlar hamda boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan o'tkazilgan amaliy mashg'ulotlar Konstitutsiyaning nafaqat davlat boshqaruvi tizimidagi, balki yosh avlodning huquqiy dunyoqarashini shakllantirishdagi beqiyos ahamiyatini ham yoritib berdi.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, fuqarolarning Konstitutsiya normalariga rioya qilish darajasi bevosita ularning huquqiy madaniyati, huquq va burchlar mazmunini qay darajada anglaganliklariga bog'liq. Aholi o'rtasida olib borilayotgan izchil huquqiy targ'ibot ishlari, maktablarda huquqiy ta'lim va tarbiya jarayonining kuchaytirilishi jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlash yo'lida muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun ishlab chiqilgan dars ishlanmasi natijalari esa shuni ko'rsatdiki, Konstitutsiya mazmun-mohiyatini yoshligidan o'rgatish ularning mas'uliyat, Vatanni sevish, qonunlarga hurmat kabi fazilatlarini shakllantirishda yuqori samaradorlik beradi.

Tadqiqot natijalari konstitutsiyaviy islohotlarning izchil davom etishi, ayniqsa, "Yangi O'zbekiston" taraqqiyot yo'lida amalga oshirilayotgan adolat, ochiqlik va inson qadri tamoyillarining hayotga keng tatbiq etilayotganini tasdiqladi. Bu esa O'zbekistonning demokratik, huquqiy va farovon jamiyat sifatida shakllanishiga mustahkam asos bo'lmoqda. Xulosa qilib aytganda, Konstitutsiya jamiyatning siyosiy-ijtimoiy hayotida nafaqat bosh qonun, balki erkin, osoyishta va farovon hayotning huquqiy kafolati bo'lib xizmat qiladi. Shu bois Konstitutsiya normalarini o'rganish, ularga amal qilish, yosh avlodga to'g'ri va tizimli tarzda yetkazish O'zbekistonning barqaror taraqqiyotini ta'minlashda hal qiluvchi omillardan biridir.

O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan konstitutsiyaviy islohotlar mamlakatning siyosiy, huquqiy, iqtisodiy va ijtimoiy hayotida tub burilish yasab, Yangi O'zbekiston taraqqiyotining poydevorini yaratmoqda. Ayniqsa, 2023-yilda referendum orqali qabul qilingan Konstitutsiyaning yangi tahriri milliy davlat boshqaruvini modernizatsiya qilish, inson huquqlarini oliy qadriyat darajasiga ko'tarish hamda ijtimoiy davlat tamoyillarini mustahkamlash borasida hal qiluvchi bosqich bo'ldi.

Konstitutsiyaviy yangilanishlar natijasida: davlat hokimiyati tarmoqlari faoliyatining o'zaro muvozanati ta'minlandi; parlamentning nazorat vakolatlari kengaytirildi; mahalliy boshqaruvning mustaqilligi oshirildi; inson huquqlari va erkinliklarining kafolatlari xalqaro standartlarga mos ravishda takomillashtirildi; mulk daxlsizligi, tadbirkorlik erkinligi va iqtisodiy islohotlarni qo'llab-quvvatlovchi huquqiy baza mustahkamlandi; jamoatchilik nazorati, OAV erkinligi va fuqarolik jamiyati institutlarining faoliyati kengaydi. Mazkur islohotlar Yangi O'zbekistonni huquqiy-demokratik davlat sifatida shakllantirish, jamiyat taraqqiyotini ta'minlash va har bir fuqaroning manfaatlarini himoya qilishga xizmat qilmoqda. Konstitutsiyaviy islohotlarning izchil amalga oshirilishi mamlakatning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasiga zamin yaratadi, xalq manfaatlari va davlat boshqaruvi o'rtasida mustahkam uyg'unlikni ta'minlaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (2023-yil tahriri). – Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF–60 Farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Konstitutsiyaviy islohotlar bo'yicha murojaatnomalari. – Toshkent, 2022–2023.
4. "O'zbekiston Respublikasi referendumlari to'g'risida"gi Qonun. – Toshkent, 2023.

5. Mirziyoyev Sh.M. Murojaatnomalar, nutqlar, intervyular (2017–2024-yillar). – Rasman e’lon qilingan materiallar.
6. Muminov O. O‘zbekiston konstitutsiyaviy huquqi. – Toshkent, 2021.
7. Xudoyqulov B. O‘zbekistonda konstitutsiyaviy islohotlar jarayoni // Huquq va burch, 2023.
8. Rasulov E. Yangi O‘zbekiston konsepsiyasining huquqiy asoslari // Ijtimoiy fikr, 2022.
9. Qodirova S. Inson huquqlarini ta’minlashda konstitutsiyaviy mexanizmlar // Huquqiy tadqiqotlar, 2023.
10. United Nations Human Rights Committee Reports (2020–2023).
11. Venetsiya komissiyasining konstitutsiyaviy islohotlarga doir Xulosalari (2022–2023).
12. www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligi ma’lumotlar bazasi.
13. www.prezident.uz – Prezident rasmiy sayti.
14. www.parliament.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi.
15. www.strategy.uz – Yangi O‘zbekiston strategiyasi.